

Emoce

POLb1107

3. 11. 2020

Emoce - přednáška

- Historický přístup
- Klasická psychologie
- Politická psychologie
- Konstrukce emocí

Je v politice miesto pro emoce?

“..it is the reason, alone, of the public, that ought to control and regulate the government. The passions ought to be controlled and regulated by the government.” (James Madison, Federalist 49)

**ZVLÁŠTNÍ
VYDÁNÍ**

**ODS
'98**

MOBILISACE

SPOLUOBČANÉ!

Volám všechny,
kteří chtějí žít svobodně!

Volám všechny,
kterým není lhostejný
osud naší země!

Volám všechny
odpovědné ženy a muže!

**ROZHODUJE SE DNES!
ZÍTRA BUDE POZDĚ!
VOLTE ODS!**

Václav Klaus

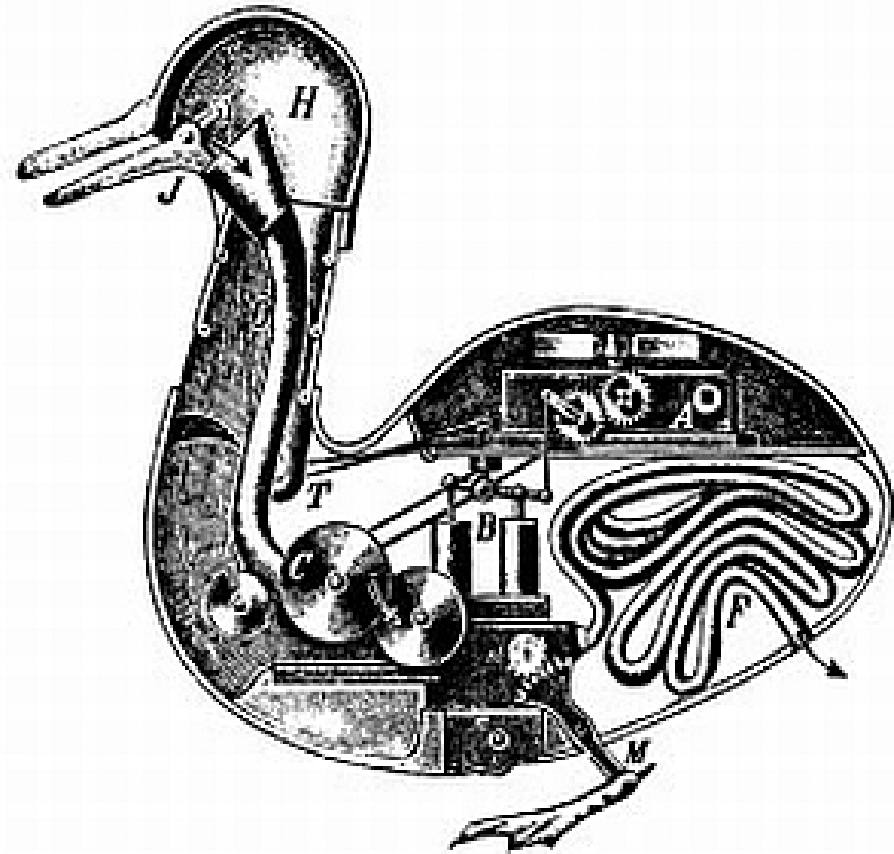

Rozum vs. cit

- *emovere* (rozhýbat, motivovat, být ve stavu rozrušení, znepokojení)
- Emoce, rozum, cit, vášeň, sympatie, patos
- **Dualita rozumu a citu** má dlouhou tradici v západním myšlení. (Platón)
- Intuitivní rozdíl mezi hlavou a srdcem, mezi racionálním uvažováním a emocionálním pudem.
- Iracionální vs. racionální prvek duše

Rozum vs. cit

- René Descartes:
Myslím, tedy jsem.
- Rozum doménou
lidské duše.
- City a emoce
doménou těla
(animal spirit)

K čemu jsou emoce?

- Jsou všudypřítomný a univerzální jev (Ekman 1992)
- Pravděpodobně nevznikly jen proto, aby nám zatemnily mozek
- Dva motivační systémy: **approach** (behaviorální aktivační systém) & **avoidance** (behaviorální inhibiční systém)
- Approach system: motivace pro vyhledávání odměn a plnění cílů, pozitivní afekty
- Avoidance system: citlivý na hrozby, tresty a averzní stimuly, prevence ztráty a újmy, negativní afekty

Klasická teorie: Evoluční přístup

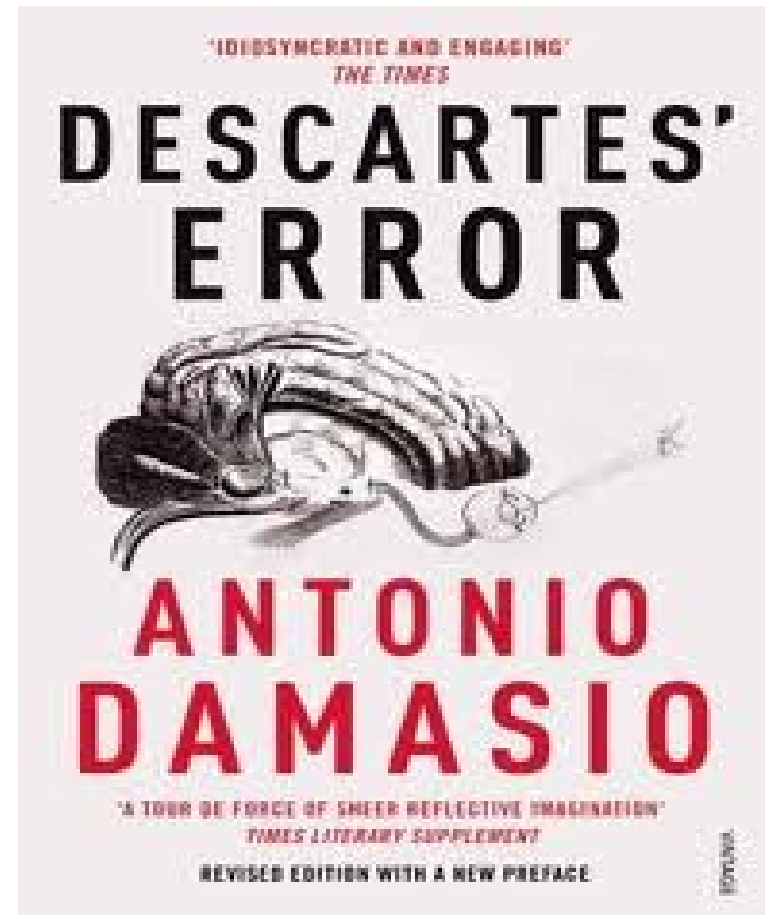
- Všechny organizmy mají schopnost reakce na hrozbu
- Psychologické adaptace na prostředí
- Emoce jsou součástí “staršího” mozku (limbický systém, především amygdala)
- Neokortex: za vědomé kognitivní procesy, rozhodování atd.
- Nezbytné k přežití (hrozby např. nebezpečná zvířata, sociální vyloučení atd., disgust a nemoc)

Rozum vs. cit?

- 2. pol. 20. stol: explorace emocí
- Průlom: *Robert Zajonc* (1980) a nadřazenost emocí: afekt má přednost před kognicí, do rozhodovacího procesu vždy afektivní reakce vstupuje dříve a rychleji než vědomá kognitivní složka.
- Kontroverze o vztahu afektu a kognice (Zajonc vs. Lazarus)
- Kognitivní psychologie, kognitivní věda, neurověda, evoluční biologie

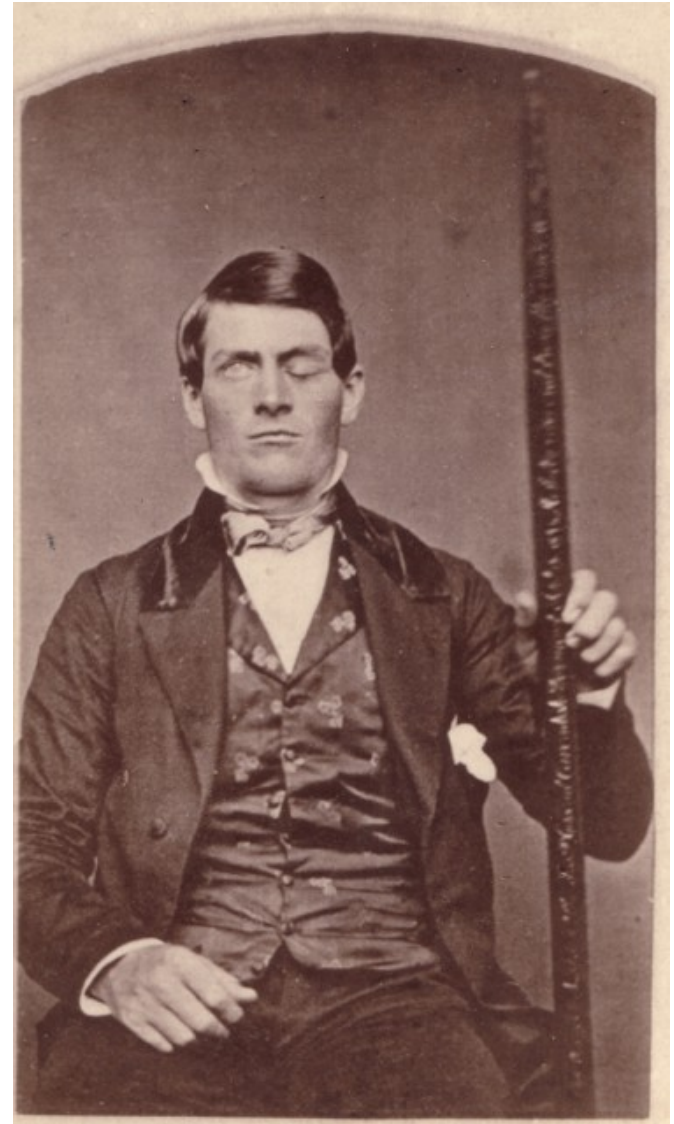
Antonio Damasio

- Descartova chyba
- Emoce jsou neoddělitelnou součástí lidského rozumu
- Neurologické studie potvrzují primárnost afektu

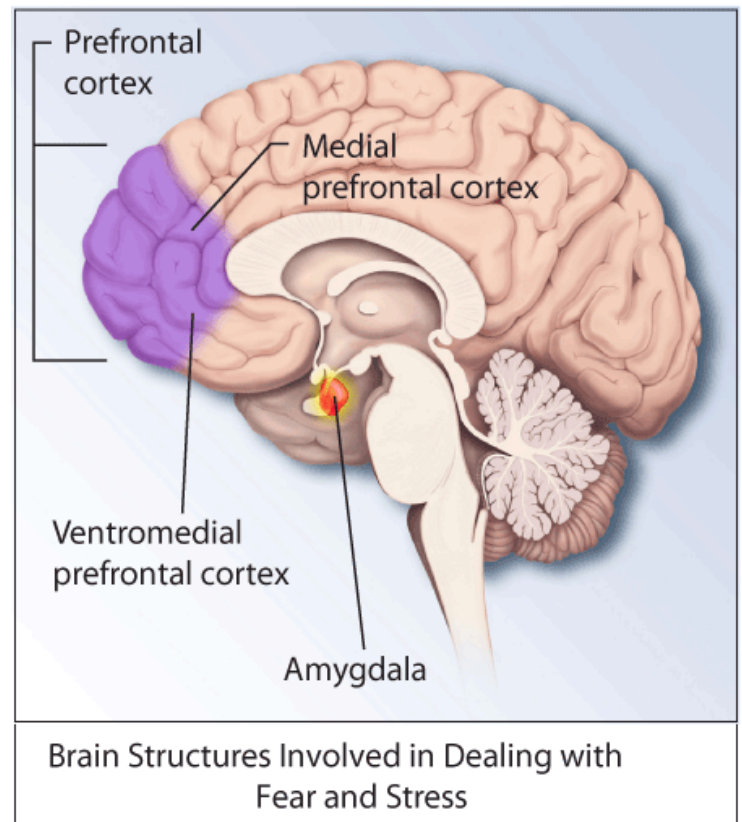
Phineas Gage

- Neurologický případ z roku 1848
- Otázka toho, co tvoří osobnost člověka?
- Existuje svobodná vůle?
- Novodobý Phineas Gage byl Damasiův pacient
- Deficit emocí souvisí se špatným rozhodováním

Somatické markery

- Asociativní vazby mezi určitými stimuly a afektivními stavy, které na ně reagují.
- Oblast ventromediálního prefrontálního kortexu

Somatické markery

- Navozují somatické stavy ovlivňující podobu rozhodnutí
- Somatické markery vyplývají (vědomě nebo nevědomě) z minulých zkušeností
- Výzkum pomocí Iowa Gambling Task
- Afekt vstupuje jako nedílná součást do rozhodování
- Descartes a spol. se mýlí

Rozum vs. cit?

- Překonána tradiční dichotomie
- Moderní neurověda integruje afektivní a rozumovou složku rozhodování
- Dvě navzájem související strany jedné mince
- Afektivní procesy jsou z velké části *automatické a nevědomé*
- Multidisciplinární přístup, poznatky ostatních oborů využity při studiu politických procesů
- Překážky výzkumu: špatná operacionalizace a měření

Emoce

William James 1884:

“What is emotion?”

Problémy s definicí

Afekt vs. nálada vs. pocit

Frijda, Scherer 2009

- Integrace existujících názorů na emoce:
  - Emoce zahrnují hodnocení stimulů
  - Emoce jsou motivační element
  - Emoce se týkají celé osoby jedince
  - Emoce určují prioritu behaviorální odezvy

Scherer 2005

- Emoce jsou procesy
  - Zaměřené na specifické události
  - Obsahují hodnocení těchto událostí
  - Ovlivňují většinu nebo všechny tělesné subsystémy, což vede ke vzniku mentální reprezentace emocionální epizody
  - Podléhají rychlým změnám
  - Mají silný vliv na chování (pomocí action readiness)

Přístupy k emocím

- **Diskrétní emoce**
  - Vztek, strach, odpor, smutek, štěstí, překvapení (plus pohrdání a shame)
- **Valenční model**
  - Like vs. Dislike, approach vs. avoidance
- **(Multi)dimenzionální modely**
  - Hodnocení situace na základě dimenzí (valence a arousal)
- **Konstruktivismus: základní afekt a na něm kognitivní zpracované emoce**

John Q. Public Model

- **Charles Taber a Milton Lodge**
- Stony Brooks od 80. let
- Tradice Zajonce a Damasia
- Afekt ovlivňuje kognitivní procesy ve všech fázích
- Automatické procesy
- Každá počáteční akce (i když si ji neuvědomujeme) udává směr celého následujícího kognitivního procesu

- **Automatické asociace v LTM**
- **Hot kognice:** afektivní náboj všech konceptů v LTM.
- **Prvenství afektu**
- **Online evaluace:** protikladu k memory-based procesům (pravděpodobně fungují oba typy, otázka kdy a jak).
- **Spreading activation:** Automatická aktivace asociací (př. Obama -> prezident -> Demokrat -> Afroameričan). Většina konceptů aktivována nevědomě.
- **Šíření afektu:** Afektivní náboj spojený s určitým konceptem v LTM a updatovaný online hodnocením afektivně zabarví všechny fáze kognitivních, rozhodovacích procesů a chování. Např. informace v souladu s aktuální náladou bude aktivována spíše.

- MOTIVOVANÉ UVAŽOVÁNÍ
  - Uvažování „neobjektivní“
  - Afektivní motivace, inklinace k vlastnímu názoru
  - Původní postoj (pozitivní/negativní) ovlivňuje veškeré další zpracování informace a uvažování
  - Informace, které nejsou v souladu s původním postojem automaticky mají menší váhu, kontra-argumentace
  - Posílení původního postoje a názorová polarizace
  - Mediátorem je sofistikovanost (překvapivě?)

- Rychlá prvotní reakce indikující, zda je situace dobrá nebo špatná
- Nezabývají se konkrétními emocemi (štěstí, smutek, strach atd.)
- Veškeré usuzování a rozhodování podléhá afektivnímu zkreslení
- Afektivní a kognitivní procesy navzájem propojeny

Teorie afektivní inteligence (AIT)

- Marcus, Neuman, MacKuen
- První systematická teorie emocí v politice
- Nejvlivnější přístup v politické psychologii
- Také vychází z neurovědních poznatků
- Rozlišují dva základní systémy, jejichž základem jsou emoce: entusiasmus a úzkost

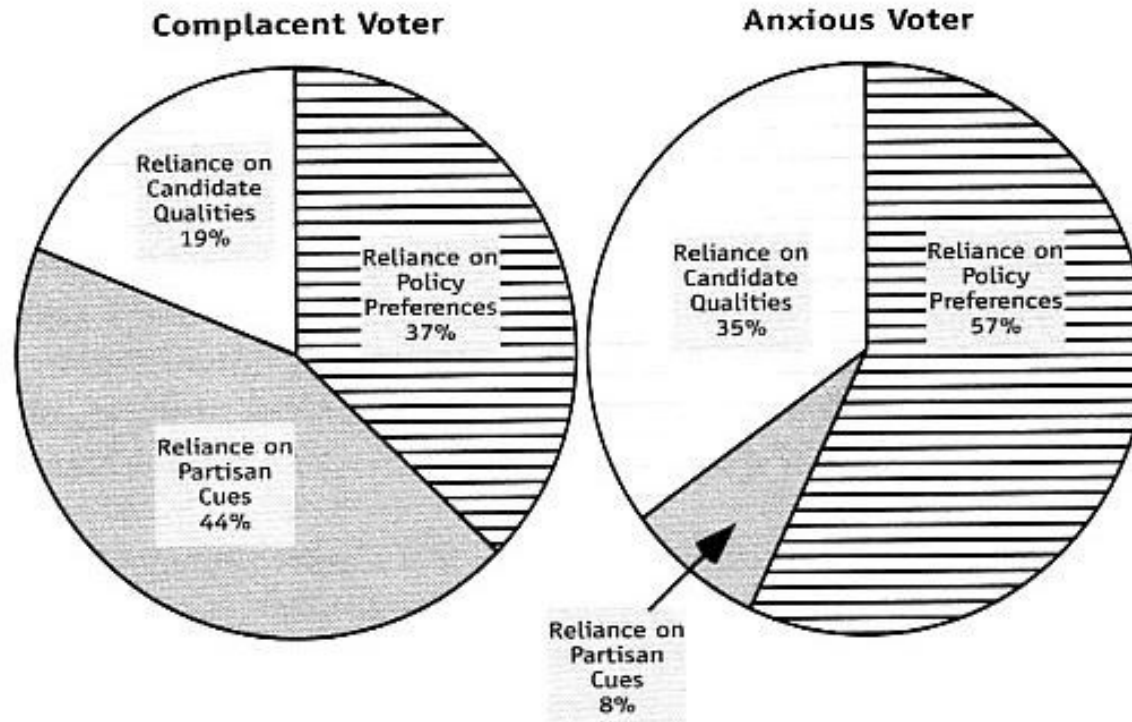
Dva systémy

- **Dispoziční (disposition) systém:**
  - Zodpovídá za naučené chování a zvyky
  - Poskytuje okamžitou zpětnou vazbu našeho jednání
  - Produkuje entusiasmus
- **Dohlížecí (surveillance) systém:**
  - Kontroluje na momentální situaci a varuje organismus před hrozbami
  - Aktivován v situacích s potenciální hrozbou (nové, neznámé situace, v nesouladu s dispozičním systémem)
  - Vyvolává pocit úzkosti
  - Spolu s úzkostí zastavení probíhajících aktivit a soustředění pozornosti k hrozbě, zahájení vědomých kognitivních procesů a učení

Predikce

- Pokud není vyvolána úzkost, spoléhají voliči na zvyk, predispozice a naučené jednání
- V situaci úzkosti:
  - Méně zvykového jednání
  - Větší motivace učení a reflexe
  - Větší pozornost a otevřenost novým informacím
  - Větší vliv informací na postoje
  - Pravděpodobnost změny postoje
  - Více informované rozhodnutí

Jak se voliči rozhodují podle AIT?

Figure 6.3 Anxiety and Its Impact on the Foundations of Vote Choice

SOURCE: ANES 1980–96 election studies.

Teorie afektivní inteligence

- Entusiasmus: **má přímý vliv** na volební chování; úzkost: **nemá přímý vliv** na volební chování, ale na kognitivní procesy
- Odpovídá logice racionální volby
- Dispoziční systém šetří kognitivní zdroje
- V podmínkách aktivovaného dohlížecího systému převládá rozumová složka, funguje nezávisle na emocích
- Optimistický pohled na možnosti politického rozhodování

Test a aplikace AIT

- Ted Brader: *Campaigning for Hearts and Minds*
  - Experimentální studie vychází z AIT
  - Test využití emocí strachu a entusiasmu v kampani
  - Úspěšné potvrzení AIT v experimentu

Mackuen et al. 2010: Rozšíření o vztek (averzi)

- Vztek jako negativní emoce dispozičního systému
- Úzkost a vztek jsou rozdílné negativní reakce
- Reakce na známou ale negativní situaci
- Spoléhá se na naučené vzorce chování, stereotypy, známé informace
- Úzkost: více vyhledaných informací, různé informace, vede k ochotě ke kompromisu
- Vztek: méně vyhledaných informací, potvrzující informace, stereotypy, neochota ke kompromisu

Huddy, Feldman, and Cassesse

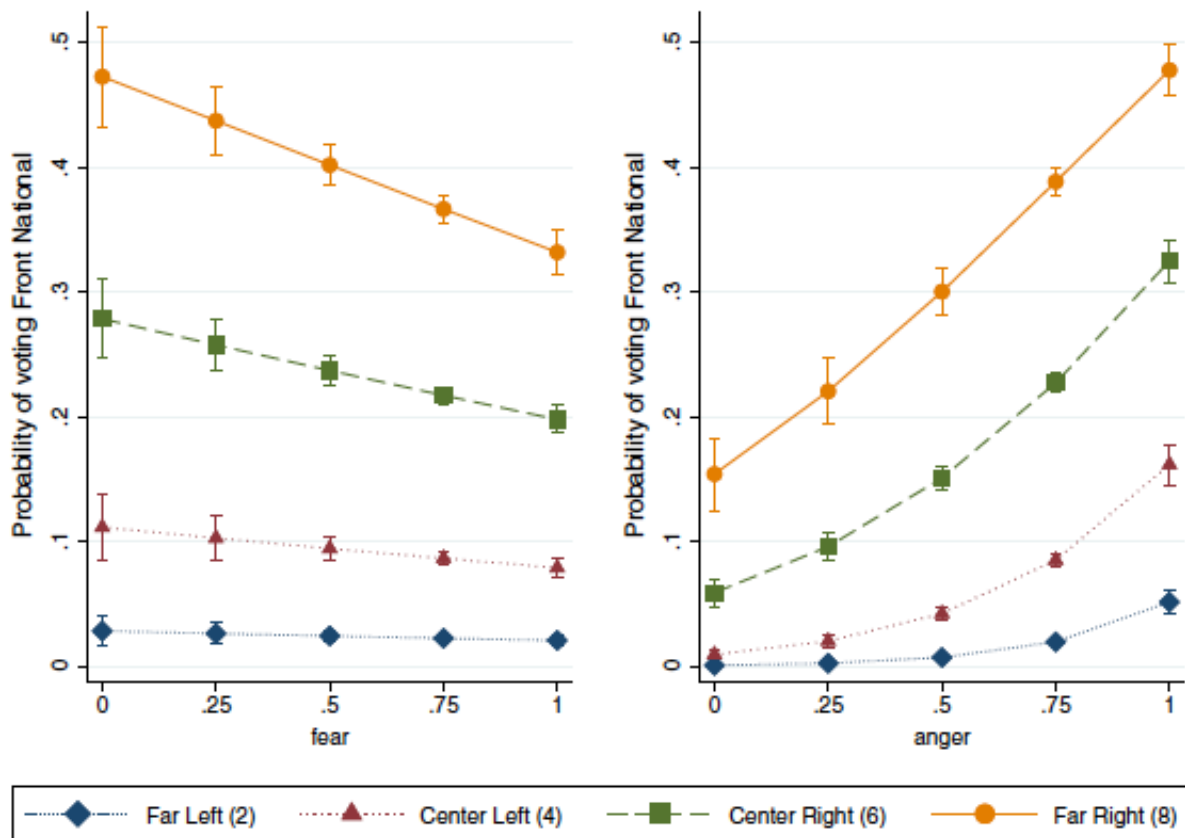
- Rozdílný efekt vzteku a úzkosti na postoje k válce v Iráku
- Vztek: snižuje vnímání rizika, zvyšuje podporu války, minimalizuje vztah mezi znalostí situace a názory na válku, snižuje intelektuální úsilí
- Úzkost: zvyšuje vnímání rizika, postoje proti válce, efekty znalostí situace na postoj k válce
- Vztek minimalizuje riziko jednání, náklonnost k riskantnímu jednání, úzkost zvyšuje kognitivní úsilí = větší pozornost

Emoce a rozhodování v politice

- Význam emocí dnes již přijímán
- Snaha o integraci emocí do výzkumu rozhodování i do výzkumu politických procesů
- Lze oddělit afekt od kognice?
- Jaké jsou přesně důsledky emocí pro rozhodování?
- Jaké podmínky vedou k predikovaným efektům?
- Existují různé úrovně emocí a jaký je mezi nimi vztah?
- Existují genderové efekty? Cross country efekty?

AIT a podpora autoritářské politiky

- Marcus et al. 2019:
- Vliv hrozby na public opinion
- Proti tradičnímu předpokladu, že hrozby vedou k autoritářství
- Hrozba vyvolává i vztek i úzkost – různé behaviorální odezvy
- Vztek aktivuje dispozice, vč. autoritářství

Figure 7. Indirect effects of fear and anger on left-right dispositions and voting for the FN 2015 national elections. *Source:* Enquête électorale française. [Color figure can be viewed at wileyonlinelibrary.com]

Další emoce?